

**MERSİN'İN
ÇEVRE SORUNLARI
VE
ÇÖZÜM ÖNERİLERİ**

**TMMOB ÇEVRE MÜHENDİSLERİ ODASI
MERSİN İL TEMSİLCİLİĞİ**

MAYIS - 2007

MERSİN

İÇİNDEKİLER DİZİNİ

Sayfa No

İçindekiler Dizini.....	1
1. Sorunların Tanımlanması ve Yaklaşımlar.....	2
1.1 .İmar Planlarında Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri.....	3
1.2. Gece Kondu ve Kaçak Yapılaşma.....	7
1.3.Yapı Standardı, Güvenliği ve Depremsellik.....	8
1.4. Kültürel Dokunun Korunması, Turizmin Gelişmesi ve Öneriler.....	9
1.5. Ulaşım Sorunu.....	10
1.6. Mersin'in İçme ve Kullanma Suyu Altyapı Sorunları ve Çözüm Önerileri.....	10
1.7. Mersin'in Atıksu Altyapı Sorunları ve Çözüm Önerileri.....	11
1.8. Mersin'in Yağmur Suyu Alt Yapı Sorunları ve Çözüm Önerileri.....	13
1.9. Mersin Katı Atık Alt Yapı Sorunları ve Çözüm Önerileri.....	14
1.10. Mersin'in Hava Kirliliği ve Çözüm Önerileri.....	17
1.11. Mersin'in Gürültü Kirliliği Sorunları ve Çözüm Önerileri.....	18
1.12. Mersin Görüntü Kirliliği Sorunları ve Çözüm Önerileri.....	19
1.13. Afet Planlama.....	19
1.14. Kentsel Enerji Planlanması.....	20
1.15. Doğal Gaz 'a Geçişte Yerel Yönetimlere ve Kurumlara Düşen Görevler.....	20
1.16. Petrol Dolum Tesislerinde Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri.....	22
1.17. LPG Tüketim, Taşıma ve Depolanmasında Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri.....	23
1.18. Site ve Binaların Ortak Kullanım Alanları Tesisat ve Sistemlerinde Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri.....	25
1.19. İş Güvenliği ve Acil Hallerde Yerel Yönetimlere Düşen Görevler ve Önerileri.....	27
1.20.Yerel Gıda Sektörünün Planlanması ve Denetlenmesi.....	27
2. Sonuçlar ve Değerlendirme.....	29
Kaynaklar.....	34

1. GİRİŞ

1980'lerin ikinci yarısından itibaren gerek hızlı nüfus artışı, gerekse de kentsel alandaki baskılar sonucu, Mersin'deki yapı stoğu gerekenin çok üstüne çıkmıştır. **Kentin geleceğine dair öngörüler belirlenirken sektörler arası ilişkiler birbirinden bağımsız olarak değerlendirilmiş, bunun sonucunda kente yapılan yatırımlar üst ölçekteki stratejilerin eksikliği ile birbirinden kopuk ve dağınık kalmıştır.** Doğal ve kültürel kaynakların kullanımında önceliklerin sağlıklı gelişmeye yönelik kamu politikaları yerine kişisel önceliklere verilmesi ile koruma-kullanma dengesi sarsılmıştır. Bunun sonucunda Mersin'in kent özelinde ve çevresinde çeşitli nitelikte ve boyutta sorunlar oluşmuştur:

1.1. Planlama

İlimizin en önemli sorunlarından biri plansız yapılaşmadır. Plansız yapılaşma gelişigüzel hizmetleri beraberinde getirerek altyapı sorunlarını çözülemeyecek boyutlara ulaştırmaktadır. Koruma - kullanma dengeleri, sanayi alanları, konut alanları, yeşil alanlar ve gerekli kentsel donatı alanları ile planlama kriterlerine uygun olarak yapılaşmamış olan ilimizde son dönemlerde özellikle doğudaki kıyı bandının fiziki durumundan kaynaklanan gelişmeler Mersin gündemini olumsuz şekilde işgal etmekte ve tartışmalara yol açmaktadır. Sahilde yapılaşmış sanayi tesislerinin ve petrol dolum tesislerinin sahil bandında yarattığı kirlilik ile şehrin batısında yüksek yoğunlukta yapılan yazlık konutların yarattığı olumsuzluklar plansızlığın göstergesidir.

Bugün kısmen tarım arazisi ve kısmen yerleşim alanı olarak planlanan Mersin'in doğusu, sanayii tesisleriyle doludur. Bölgede yer alan sanayii tesisleri herhangi bir bütüncül plan anlayışından uzak bir şekilde güdümlü kararlarla inşaa edilmiştir. Bu nedenle var olduğu çevre içerisinde yan etkileri nedeniyle çevresel ve güvenlik nitelikli sorunlar yaşanmaktadır.

Gerçekçi bir mevcut durum analizi yapılarak, fayda-maliyet analizleri ışığında yeni ve bütüncül bir kalkınma modeli oluşturabilecek bir planlama anlayışı egemen kılınmalıdır. Bu çerçevede bölgede fiilen yer alan sanayii-tarım-konut-turizm alanlarının yeniden değerlendirilmesi ve ülke çıkarları açısından gerekiyorsa fonksiyonların kimilerinin taşınması, yer değiştirmesi ya da ıslah edilmesi ve katı bir planlama anlayışı çerçevesinde gerçekleştirilmelidir.

1/100 000 ve 1/25 000 ölçekli planlar uyum içerisinde yapılarak bir an önce onaylanması sağlanmalıdır. Zira kentimiz hala 1980 tarihli 1/25 000 ölçekli planla yönetilmektedir.

Kentimizin alt ve üst yapısının bir arada bulunduğu, kentle ilgili tüm verilerin yer aldığı bir Coğrafi Bilgi Sisteminin oluşturulması son derece zaruridir. Bu sistemin kullanılabilmesi için öncelikle Büyükşehir Belediye sınırlarını kapsayan alanın tamamının halihazır haritalarının güncelleştirilmesi zorunludur. Bu sistemle içme suyu şebekesinde meydana gelebilecek bir arızanın hangi mahalleleri ve kaç tane evi etkilediği anında belirlenebilmektedir. Elektrik, su, telefon, doğalgaz gibi alt yapı elemanlarının nerelerden ve o noktada hangi derinlikten geçtiği bilgisayarda bile görülebilmektedir. Bir apartmanda kaç kişinin yaşadığı, o dairenin emlak, çevre vs. vergilerini verip vermediğini anında görebiliriz. Sağlıklı bir veri tabanı ile şehrin gelişimi ve değişimi rahatlıkla izlenebilecek, ihtiyaçlar doğrultusunda çözüm üretilmesi kolaylaşacaktır. Şehrin aksayan yönleri, anında Coğrafi Bilgi Sistemi sayesinde daha net görülebilecek, doğru yapılmış işlerin verimliliği daha kısa sürede anlaşılacaktır. Gelişen ve değişen şehri, bu sistem sayesinde kontrol etmek ve yönetmek ise daha kolay olacaktır. Böyle bir sistemin, yerel yönetimlerin emek, zaman ve para harcamalarını azaltacağı kuşkusuzdur.

1.2. Ulaşım Sorunu

Günümüzde yoğun nüfus artışı ve şehir merkezlerine göçlerin artması sonucunda kent içi ulaşım bir sorun haline gelmekte, yeni açılan yollar yetersiz kalmakta, bunu sonucu olarak da trafik yoğunluğu yaşamı etkilemektedir. Kentimizde son yıllarda bu olumsuzluklardan en fazla etkilenen kentlerden bir tanesidir. Bütün bu olumsuz etkiler dikkate alındığında yoğun nüfusa sahip kentlerde şehir içi ulaşımında, ferdi taşıma yerine toplu taşımanın zorunlu olduğu açıktır. Kent içi otoparkların sayıları çoğaltılarak belli merkezlerde toplanmalı ve özel araçların kent içerisine girişleri engellenmelidir. Büyük toplu taşıma araçlarının desteklediği raylı sistem projesi hayata geçirilmelidir.

Mersin'in doğusundaki D-400 karayolu Türkiye'nin araç trafiği yoğunluğu açısından en kalabalık 3. yoludur. Bu yoğunluk ciddi boyutlarda hava kirliliği yaratmaktadır. Bu yola paralel alternatif bir yol yapılması halinde hem kirliliğin kaynağı azalacak hem de şehrin doğu girişinde yer alan önemli ticaret alanları (liman, serbest bölge, vb.) kullanım açısından rahatlayacaktır.

Uygar dünya ve özellikle kentsel ulaştırma konusunda çevre dostu ulaşım sistemi kavramını geliştirmiştir. Bugün dünyada tramvaydan metroya kadar çeşitli raylı sistemler bir çok kentin ulaştırma sistemlerinde yaşamsal bir rol oynamaktadır. Mersin kentinin turizm açısından gelişimini 1. derecede etkileyecek deniz ve demiryolu ile desteklenmesi gerekmektedir.

1.3. Mersin'in İçme ve Kullanma Suyu Sorunları ve Çözüm Önerileri

Mersin kenti ve Tarsus İlçesinin içme ve kullanma suyu Berdan Nehri üzerindeki Berdan Barajından sağlanmaktadır. Berdan Nehrinden alınan su, içme suyu arıtma tesisinde arıtıldıktan sonra ana dağıtım borusuna verilmektedir. Berdan Barajı 87.500.000 m³ günlük depolama hacmi ile 10.520 km²'lik göl alanına sahiptir. Berdan İçme Suyu Arıtma Tesisinde arıtılan suyun %75'i Mersin'e %25'i Tarsus'a verilmektedir [1].

Burada üzerinde hassasiyetle durulması gereken önemli konulardan birisi, Mersin ve Tarsus'un içme suyu ihtiyacını karşılayan Berdan Barajı Gölü ve havzasının korunması çalışmalarıdır. Çevre Kanuna bağlı olarak çıkartılan Su Kirliliği Kontrol Yönetmeliği'nde su kaynaklarının koruma şartları verilmiştir. Berdan havzasının korunması amacıyla yapılacak kamulaştırma çalışmaları için ilgili kurumlar kaynaklarının olmadığını açıklamaktadır.

İçme suyu arıtma tesisinde çıkan, ana boruya verilen temiz suyun en az kayıpla iletilmesi ve dağıtılması önemli konulardan biridir.

Mersin mevcut katı atık depolama alanında ve yakınında bulunan 4 ve 5 nolu su depolarının kapatılması ve bunları besleyen çöp alanının altında kalan boruların ivedi olarak devre dışı bırakılması gerekmektedir.

1.7. Mersin'in Atıksu Altyapı Sorunları ve Çözüm Önerileri

İlimizde ilk kanalizasyon sistemi 1940'larda yapılmıştır. Daha sonra yapılan kanalizasyon sistemleri ile kentin altyapı sorunu çözülmeye çalışılmıştır. Minimum 200'lük beton borularla konut ve işyerlerinden alınan atık sular, toplama sistemi vasıtasıyla şehrin batı kısmı atık suları batı pompa istasyonu ile direk olarak merkez pompa istasyonuna iletilmektedir. Merkez pompa istasyonuna aktarılan atık sular burada Ø1200 mm ve Ø 1600mm'lik deşarj hattı bağlantısı ile denizin 2000 m içine deşarj edilmektedir [1].

Derin deniz deşarjı projesi diye de adlandırabileceğimiz bu sistemin, denizdeki kirlilik ve zaman- zaman kıyıda hissedilen koku problemi göz önüne alındığında atık su probleminin çözümünde sağlıklı sonuç vermediği açıktır.

Mersin'de hali hazırda tam arıtmalı atık su arıtma tesisi bulunmamaktadır. Mersin kanalizasyon projesi kapsamında inşa edilmesi planlanan atık su arıtma tesisi için, 180 dönümlük alan tahsis edilmiştir.

Mersin Atıksu Arıtma tesisinin en kısa zamanda tamamlanarak hizmete girmesi ile kente ait atıksu sorunu büyük ölçüde çözüme kavuşturulmuş olacaktır.

Mersin ili ve ilçelerinin kanalizasyon ve arıtma tesisi durumuna bir bakacak olursak; Tarsus ilçesinde ayırık sistem kanalizasyon ve atık su arıtma tesisi bulunmaktadır. İlimizin tek toplu atık su arıtma tesisi olan Tarsus atık su arıtma tesisi 2002 yılında faaliyete geçmiştir. Tarsus'un 2 km güneybatısında kurulan atık su arıtma tesisinde, atık su arıtımı aynı anda çamur stabilizasyonu, nitrifikasyon ve denitrifikasyon işlemlerinin kontrolüne imkan veren modifiye edilmiş uzun havalandırılmalı arıtma sistemi ile yapılmaktadır.

Adananın büyük bölümünü evsel ve endüstriyel atık suları TD sıfır kanalı ile Tarsus sınırları içerisinde denize deşarj edilmekte bu durumda büyük bir kirlilik yaratmaktadır.

İlimizde alt yapı eksikliği sonucu kanalizasyonla toplanan atık sular yeterli arıtma işlemlerinden geçirilmeden genellikle deniz alıcı ortamına verilmektedir. Bu anlamda alt yapı eksikliğinden kaynaklanan deniz kirliliği göz ardı edilemez. İlimiz 108 km'si doğal kumsaldan oluşan 321 km 'lik kıyı bandına sahiptir. Bir kumsalda veya kıyıda ki karasal kökenli bir kirlilik aynı bölgede kalmayıp denizin özelliği nedeniyle diğer bölgelere rahatlıkla taşınabilmekte ve kirlilik kaynağı olmayan bölgelerin de kirlenmesine neden olmaktadır [1].

Özellikle ilimizin batı yakasında bulunan belde ve belediyelerin büyük bir kısmının deniz kenarında olması, bu belde ve belediyelere ait alt yapı ve arıtma tesisi yetersizliği atık suların direk veya dolaylı şekilde denize verilmesi önemli bir kirlilik kaynağını oluşturmaktadır.

İklimsel özellikleri, coğrafi konumu, doğal güzellikleri ve kültürel nitelikleri nedeniyle özellikle yaz aylarında yoğun bir nüfus artışına sahip olan ilimizde, yazlık amaçlı kullanılan toplu konutlar ile turizm tesislerinden kaynaklanan kirlilik göz ardı edilemez boyutlara gelmiştir. Bu tesisler için yapılmış olan bireysel atık su arıtma tesisleri projelendirme hataları yanında özellikle işletme problemleriyle soruna çözüm getiremez boyuttadır. Bu bölgelerde acilen kanalizasyon alt yapı sistemleriyle birlikte konusunda uzman teknik elemanlarca projelendirilen arıtma tesislerinin yapılmasına ihtiyaç vardır.

Mezitli Beldesi kanalizasyon sistemi tamamlanmış ancak arıtma tesisi hayata geçirilememiştir. Atık sular direk olarak denize verilmektedir.

Atakent Belediyesinin vatandaşlarla işbirliği çerçevesinde başlattığı kanalizasyon ve arıtma tesisi girişimleri yarım kalmış, atık suların toprak ve dolaylı olarak deniz alıcı ortamına direk olarak verilmesine devam edilmektedir.

Davultepe-Kızıkalesi arasında bulunan belde ve belediyelerin bir araya gelerek kurmuş oldukları “Mersin Sahil Belediyeler Pis Su-Kanalizasyon ve Katı Atık Belediyeler Birliğinin” atık suların uzaklaştırılması ve toplu kanalizasyonla ilgili girişimleri 10 yıldır maalesef somut bir sonuca ulaşamamıştır.

Silifke-Yeşilovacık Beldeleri arasındaki belediyeler tarafından kurulan, alt yapı sorunlarının çözümüne yönelik “Taşeli Belediyeler Birliği'nin” girişimleri de sonuçsuz kalmıştır.

Bunlardan Silifke ilçesinin %80 kanalizasyon sistemi tamamlanmış, Silifke ve Anamur ilçe merkezlerinde kanalizasyon işlemleri devam etmekte olup; mevcut durumda atık sular hiçbir işleme tabi tutulmadan direk olarak Silifke'de Göksu Nehrine, Anamur'da Sultan Suyuna verilmektedir.

Alt yapı ve kanalizasyon sorunlarının çözümünde belediyeler arası işbirliğinin sağlanması büyük önem taşımaktadır. Bu güne kadar yapılan çalışmalar göstermiştir ki her belediyenin bireysel olarak getirdiği çözüm diğerleri tarafından uygulanmazsa yapılan girişimler sonuç vermemektedir. Özellikle kanalizasyon ve atıksu arıtma tesisinin ortak planlama ile yapılması sorunun çözümünde atılmış büyük bir adım olacaktır.

1.8. Mersin'in Yağmur Suyu Alt Yapı Sorunları ve Çözüm Önerileri

Mersin şehir dahilindeki yağışlı havalarda meydana gelen yüzeysel sular Mersin Büyükşehir Belediyesince beton ve betonarme borularla yapılmış olan drenaj hatlarıyla çeşitli noktalardan Akdeniz'e dökülen Efrenk ve Deliçay Deresine deşarj edilmektedir.

Mersin kentinin öncelikli ve önemli sorunlarından birisi olan alt yapı eksiklikleri bugüne kadar tam olarak giderilmemiş, yapılan çalışmalar yetersiz kalmıştır. Tarım arazileri üzerine konutların yapılması plansız ve düzensiz kentleşme, orman alanlarının yok edilmesi, dere yataklarına bilinçsizce yapılan müdahaleler sonucunda yağışlar Mersin'de can, mal ve toprak kayıplarına neden olan sel felaketine dönüşmüştür.

Mersin merkez dahil tüm belediyelerde yağmur suyu drenaj kanalları yetersizdir.yağmur suyu drenaj kanallarının en kısa zamanda projelendirilip inşa edilmesi gerekmektedir. Doğal drenaj yerleri olan dere, kum dere yataklarına bilinç sizce yapılan müdahaleler önlenmeli ve dere ıslahı yapılmalıdır. Aktif ve aktif olmayan dere yatakları taşkın saha sınırları DSİ tarafından haritalara işlenerek bu alanlarda yapılaşma kesinlikle yasaklanmalıdır. Taşkın sahası sınırlarında kalan konutlar kamulaştırılmalı bu kısımlar yeşil kuşak olarak planlanmalıdır.Ayrıca ağaçlandırma ve erozyonu önleme çalışmalarının yanı sıra mera ıslahı ve yeşil kuşak oluşturma çalışmalarına süreklilik kazandırılmalıdır.

1.9. Mersin Katı Atık Alt Yapı Sorunları ve Çözüm Önerileri

Ülkemizde yaşanan en önemli çevre sorunlarından birisi olan katı atık Mersin içinde öncelikli çevre sorunu olma özelliği taşımaktadır. Katı atıklar artan nüfus, sanayileşme ve kentleşme nedeniyle büyük bir çevre sorunu haline gelmiştir. Katı atıklar tekniğine uygun şekilde depolanmadıklarında su, toprak ve hava kirliliğine neden olurlar. Tekniğine uygun olarak inşa edilmemiş ve düzensiz depolama yapılan çöp depolama sahaları, yer altı suyunu 30-40 yıl süreyle kirlitebilmektedir. Ayrıca düzensiz depolama yapılan eski depo sahalarının çevre ve insan sağlığına olan olumsuz etkilerinin giderilmesi için çöp dökümüne kapatılması ve ıslah edilmesi gerekmektedir.

İnsanların tüketim alışkanlıklarındaki değişmelere paralel olarak katı atıkların içindeki kağıt, karton, plastik, renkli ve renksiz camlar, metal v.b. geri kazanılabilir atıkların miktarı da gün geçtikçe artmaktadır. Dolayısıyla katı atıkların içerisinde önemli yer tutan bu maddelerin

değerlendirilmesi; doğal kaynakların korunması, katı atıktan doğan sorunların çözümü, enerji tasarrufu ve ekonomik sebeplerden dolayı zorunlu hale gelmiştir. Geri kazanmanın en etkin yolu da “Kaynakta Ayırma Sistemi” ile geri kazanılabilir maddelerin kaynağında ayrılarak değerlendirilmesidir. Bu yöntem; ekonomik değere sahip bileşenlerin plastik torbalarda veya kaplarda kaynağında ayrı ayrı biriktirilerek yapılmasıdır. Böylece katı atıkların hacmi azalacak, doğal kaynaklar korunmuş olacak ve yeniden üretim sürecinde büyük enerji kazanımları meydana gelmiş olacaktır. Bir geri kazanım programında her şeyden önce hedeflerin çok iyi belirlenmesi gerekmektedir. Bu hedefleri ortaya da koyarken gerçekçi olunmalıdır.

Mersin ilimizde şu anda Mersin Büyükşehir Belediyesine ait Toroslar Belediyesi sınırları içerisinde kalan 1985 yılında işletmeye alınan kompost tesisi vardır. Bu tesisin teknolojisi eskimiştir. Artan nüfusla birlikte büyüyen katı atık problemine karşı kapasitesi de yetersiz kalmıştır. 1994 yılında kompost tesisine ilave olarak düzenli çöp depolama alanı hizmete girmiştir. Ancak kompost tesisinin düzenli çalıştırılmaması nedeniyle hizmete açılan düzenli depo alanı planlanan kullanım süresini aşarak ekonomik ömrünü tamamlamış ve düzensiz deponi görünümünü almıştır [1]. Bu nedenle Mersin Büyükşehir Belediyesi tarafından başlatılan yeni düzenli depo alanı yer seçimi çalışmaları halen devam etmektedir.

Mersin Valiliği bünyesinde oluşturulan yer seçimi komisyonunca alternatif sahalar değerlendirilmiş ve Tekke Köyü ikinci organize sanayi bölgesi sınırları içerisinde kalan alanın düzenli depo alanı olarak kullanılması uygun görülmüştür. Ancak sanayicilerden gelen tepkiler üzerine konu mahkemeye intikal etmiş olup, mahkeme süreci devam etmektedir.

Kullanılan çöp alanı bu haliyle çevre ve insan sağlığı açısından olumsuz koşullar oluşturmaktadır. Düzensiz depolama sonucu çöplerden kaynaklanan sızıntı suları bir havuzda toplanarak geliş güzel bir şekilde yakınındaki bir dereye verilmektedir.

Şehir merkezine 8 km uzaklıkta olan çöp dökme alanı zaman içerisinde çarpık ve düzensiz yapılaşma nedeniyle yerleşim alanı içerisinde kalmıştır. Yoğun bir koku yayan depo alanı çevrede yaşayan halkı rahatsız etmektedir. Ayrıca çöpler için-için yanmakta metan gazının sıkışması sonucu her an patlama tehlikesiyle karşı karşıya kalınmaktadır.

Mevcut Katı Atık Yönetmeliği'nin 18. maddesinde “katı atıkların kaynağında ayrı toplanması ve taşınmasıyla ilgili olarak belediye ve mücavir alan sınırları içinde belediyeler, bu alanlar dışında ise mahallin en büyük mülki amiri; evsel ve evsel nitelikli endüstriyel katı atıkların çevreye zarar vermeden bertarafını sağlamak, çevre kirliliğini azaltmak, katı atık depo sahalarından azami istifade etmek ve ekonomiye katkıda bulunmak amacıyla evsel katı atıklar içinde değerlendirilebilir katı atıkları sınıflandırarak ayrı toplamak ve bunlarla ilgili tedbirleri almakla yükümlüdürler” denilmektedir. Katı atıkların kontrolü yönetmeliğinde değişiklik yapılmasına dair çıkartılan 4/11/1994 tarihli ve 22099 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan yönetmeliğin 12. maddesinin geçici 8. maddesine göre belirtilen atıkları (cam, karton, kağıt, plastik v.b.) sınıflandırarak ayrı toplama yükümlülüğünün yerine getirilmesi amacıyla 1/1/1995 tarihinden itibaren Büyükşehir Belediyeleri ile turizm faaliyetlerinin yoğun olduğu ve bu faaliyetleri sonucu nüfusu yerleşik nüfusun iki katına ulaşan Belediyeler 3 yıl, nüfusu 1 milyondan fazla olan belediyeler 4 yıl, diğer belediyeler ise 5 yıl içinde atıkları ayrı toplamaya yönelik sistemleri kurmak zorundadır. Bu açıdan gerek bu yükümlülüğünün yerine getirilmesi gerekse yine yukarıdaki amaçlanan hedeflere ulaşılması açısından “Belediye Çöp Bileşenlerinin Çıkış Noktasında Ayrılması, Toplanması, Taşınması ve Geri Kazanımı” ile ilgili projelerin geliştirilmesi öngörülmektedir [1, 2].

İlimizde geri kazanılabilen atıkları kaynağında ayırma konusunda pilot projeler dışında kayda değer bir çalışma hayata geçirilememiştir. Mevcut sistemde Belediyeler tarafından yapılan toplama çalışmaları çöp alanlarında yapılan ayıklamaya dayanmaktadır. Bu sistem ile de ancak belirli miktarda artık geri kazanılabilmektedir. Mersin Büyükşehir Belediyesine ait kompost tesisinde elle ayıklama işlemi yapılmakta olup yeterli verim alınamamaktadır.

Yerel Gündem 21 Kent Konseyi Çevre Komisyonu Katı Atıkları Kaynağında Ayrıştırma ve Geri Kazanım Projesi

Katı atıkların kaynağında ayrıştırılması ile ilgili Mersin Yerel Gündem 21 Kent Konseyi Çevre Grubu tarafından bir pilot proje hazırlanarak uygulamaya başlanmıştır. Bu projenin amacı: depolama alanına giden atık miktarının azaltılması ile kentimizdeki mevcut çöp sorununa bir anlamda çözüm getirmek, hammadde ve enerji israfına engel olmak, çevre sağlığına ve ekonomiye katkı sağlamak, sokak çocuklarını topluma kazandırmak ve eğitimlerini sağlamaktır.

Mersin'de bu proje için 3 pilot bölge seçilmiş birçok sivil toplum örgütü temsilcileriyle gönüllü vatandaşlarımız, İl Çevre ve Orman Müdürlüğü ve Belediyelerin Temizlik İşleri Müdürlükleri birlikte çalışarak uygulamaya geçmiştir. Bu bölgeler Yenişehir belediyesinde Gazi, Akdeniz belediyesinde Kültür, Toroslar belediyesinde Akbelen mahallesi olarak belirlenmiştir. Toplama işleminin başlamasından evvel her bir pilot bölgede yaşayan vatandaşlarımıza ve bölgede yer alan okullardaki öğrencilere projenin amacı ve uygulamasına yönelik eğitim verilmiştir. Belediyeler toplama işlemine başlayarak 47.686 nüfusluk bir bölgede bugüne kadar 49.150 kg geri kazanılabilen atık toplanmış bulunmaktadır. Mersin Büyükşehir Belediyesinin depolama alanında bir araya getirilen atıklar müteahhit kanalıyla ilgili fabrikalara ulaştırılmış ve elde edilen gelir ile 100 tane sokak çocuğunun eğitimine destek verilmiştir.

Projenin uygulaması sırasında her bölgeden aynı sonucu almak mümkün olmamıştır. Sosyo ekonomik koşulların her bölgede aynı olmaması projenin uygulanması ve amaca ulaşılmasında etkili olmaktadır. Bunun yanı sıra belediyelerin toplama işleminde ki hassasiyet direkt uygulamayı etkilemektedir.

Belediyelerimiz tarafından verilen destek ve hizmeti takdir etmekle birlikte, projenin devamı ve zaman içerisinde tüm Mersin'e yayılması konusunda en az sivil toplum örgütlerinin gösterdiği çabayı ve hizmeti göstermelerinin gerekliliğine inanıyoruz.

1.10. Mersin'in Hava Kirliliği ve Çözüm Önerileri

Mersin ilinde hava kirliliğine en başta sanayi sektörü, ardından da çarpık kentleşmeyle birlikte özellikle gelir seviyesi düşük yerleşim bölgelerinde kontrol edilemeyen kalitesiz yakıt kullanımları sebebiyet vermektedir.

Mersin'de Akdeniz ikliminin hakim olması sebebiyle, kışları çok soğuk geçmemektedir. Böyle olması belki ilk başta ısınma kaynaklı hava kirleticilerinin az olmasını mümkün hale getirmiştir. Ancak, ilimizde sosyal ve ekonomik nedenlerle kırsal kesimlerden kentlerimize göç olayının çoğalması ve hızlı kentleşme beraberinde, plansız ve programsız yapılaşmayı getirmiştir. Bu durumda özellikle gelir seviyesi düşük bölgelerde ısınmada yakıt olarak düşük kalorili kaçak kömür ve benzeri hava kirletici maddelerin yakılması son yıllarda hava kirliliğini artıran etkenlerden olmuştur. Hızla büyüyen ve gelişen kentte bu kaçak yakıt kullanımları maalesef kontrollere rağmen önlenememektedir.

Bir diğer önemli kirlilik etkeni de yine meteorolojik şartlardan ileri gelmektedir. Özellikle ilde yağışın bol olması sebebiyle başta endüstriyel kaynaklı olmak üzere, evsel ve endüstriyel hava kirletici kaynaklardan yayılan kükürt dioksit ve azot oksitler yağışlarla birlikte havada asitlere dönüşebilmektedir. Verimli narenciye tarım arazilerine asit yağışları olarak rüzgarla taşınan bu kirleticiler, toprağı ve bitkileri olumsuz etkileyebilmektedir. Sanayi tesislerinin hava kirletici emisyonları her sene Valilikçe denetlenmektedir. Ancak özellikle yakıt olarak ucuz olması sebebiyle, Fuel-oil 6 kullanılması kükürt oksitler açısından kirletici gazların atmosfere verilmesi anlamına gelmektedir. Yapılması gereken şey, bu yakıtın daha rafineriden çıkartılmadan evvel desülfürizasyon işleminden geçirilerek kirletici kükürt bileşiklerinden arındırılmasıdır. Ancak maalesef bu işlem devletçe yasal zorunluluk haline getirilmediğinden rafinerilerde böyle bir girişim bulunmamaktadır. Endüstri tesislerinin var olan mevcut desülfürizasyon üniteleri ya verimli çalışmamakta, ya da yüksek elektrik maliyetleri devlet tarafından sübvans edilmediğinden kullanılmamaktadır. Bu ünitelere sahip olmayan tesisler ise, ilk yatırım maliyeti yüksek olan bu üniteleri kurmayı gereksiz bir lüks olarak görmektedirler. Neticede bunu kurmak yerine kirlettiğinin cezasına katlanmayı tercih eden sanayiciler belki karlı çıkmaktadırlar ancak zarar gören çevre dolayısıyla tüm canlılar olmaktadır [1, 3].

1.11. Mersin Gürültü Kirliliği Sorunları ve Çözüm Önerileri

Modern teknolojinin ilerlemesiyle ortaya çıkan çevre sorunlardan biri de gürültü kirliliğidir. Gürültü kirliliğinin engellenmesi için yerel yönetimlere çok önemli görevler düşmektedir. Trafikten kaynaklanan gürültü kirliliğinin engellemek için, kent planlaması içerisinde ulaşım planlaması yapılırken konunun göz önüne alınması ve gürültüye hassas alanların bulunduğu (hastane, okul, kreş, huzurevi vb.) noktalarda trafik yoğunluğunun azaltılması, yol kenarlarının bölgeye uygun yıl boyu yeşil kalan ağaçlarla ağaçlandırılması, yerleşim alanları içerisinde genellikle konut alanlarında bulunan işyerlerinin (hızar, demir doğramacı v.b.) yerleşim alanları dışında yapılacak küçük sanayi sitelerine taşınmalarının sağlanması, en önemlisi de bölge hakkının gürültü kirliliği konusunda bilinçlendirilmesi için eğitici çalışmalara öncelik verilmesi gerekmektedir.

Gürültü Kirliliği Kontrol Yönetmeliği'nin 13. Maddesinde “Karayolu, Demiryolu, Havaalanları ve İmar Planları” ile ilgili olarak; verilen bölümünün 1. bendinde “Mevcut karayolları ve şehir içi ana arterler ve çevre yollardan yayılan gürültülerin seviyelerini gürültü

kaynağından, en az 300 m. uzaklık içerisinde gösteren gürültü haritaları belediyelerce hazırlanıp imar planlarında gürültünün azaltılmasını sağlayacak tedbirler bu yönetmelikle belirlenen esaslar çerçevesinde alınır” denilmektedir. Ancak, Mersin ilinin gürültü haritası bugüne kadar çıkartılamamıştır [1, 4].

Belediye, yapacağı çalışmalarda Gürültü Kontrol Yönetmeliği'ni titizlikle uygulamalı, kısa vadeli çözümler yerine uzun vadede toplumun geneline fayda sağlayacak projelere öncelik vermelidir.

1.12. Görüntü Kirliliği Sorunları ve Çözüm Önerileri

Kentlerde hiçbir mimari özelliği olmayan çok katlı konutlar, her mütahitin kendi zevkine göre yapılmış ve diğer binalarla hiçbir uyumu olmayan dış cephe boyaları, işyerlerinin rasgele asılmış tabelaları görüntü kirliliği yaratarak ülkemizin ve kentlerimizin imajının zedelenmesine ve orada yaşayan insanların hoşnutsuzluğuna neden olmaktadır.

Şehir estetiğinin bozulmasına ve görüntü kirliliğinin artmasına neden olan giydirilmemiş bina olarak adlandırdığımız binaların dış cephelerinin düzenlenmesi çalışmalarına ve kentimizin görünümünü bozan tabela ve panoların ve bina sağır duvarlarının düzenlenmesi amacıyla yapılan çalışmalara hız verilmelidir. Ciddi bir şehircilik sorunu olarak karşımıza çıkan harabe binaların yaptırılması çalışmalarına da başlanmalıdır.

asılan firma bayrakları ve afişler **görüntü kirliliğine** neden olurken

İnşaat temellerinden çıkarılan hafriyat topraklarının bazı alanlara dökülmesi bu alanda kısa sürede toprak dağlar oluşturması sonucunda görüntü kirliliğinin oluşmasına neden olmaktadır.

Güneş enerjileri Mersin de yaygın olarak kullanılmaktadır ve bunların oluşturduğu görüntü kirliliğinin önüne geçilmeli ve bundan sonra yapılacak güneş enerjilerinin görüntü kirliliği oluşturmayacak şekilde üretilmesi konusunda çalışmalar yapılmalıdır.

1.13 Afet Planlama

Kentsel planlanma ve gelişmede, bina ve çeşitli mühendislik yapıların yer seçiminde, zeminin jeoteknik özelliklerinin ve jeolojik çevre koşullarının, bu inşaatlar üzerindeki gelecekteki etkilerinin, inşaat öncesinde çok iyi şekilde değerlendirilmesi ve gerekli önlemlerin zamanında alınması kaçınılmaz bir sorumluluktur.

Tüm bu bilgiler ışığında kentimizde yerel yönetimlerin tüm plan ve projelerinin öncelikli olarak kent için yapılacak olan bir afet mastır planı sonrasında gerçekleştirmeleri

gerekmektedir. Kentimizin afete karşı güvenli hale getirilmesi amacıyla yapılacak iş ve işlemler tanımlanarak, ilke ve esaslar belirlenebilir.

Böyle bir planda öncelikle

- Mevcut durumun tespiti
- Teknik çalışmalar
- İmar uygulamaları
- Hukuki çalışmalar
- Mali kaynak çalışmaları
- Sosyal faaliyetler
- Risk Yönetimi ve Afet Yönetimini araştırma çalışmaları yapılmalıdır.

Gerek mevcut yapı stokunun, gerekse tüm kentsel kamusal mekanların ve gerekse tüm teknik alt yapının ve alt yapı tesislerin, tüm jeolojik ve jeoteknik bilgi ve veriler ışığında değerlendirilerek kısa, orta ve uzun vadede alınacak tüm tedbir karar ve uygulamalar belirlenerek, yaşanan tecrübelerden ders alınarak kentimizin yeniden yapılandırılmasında öncelikli stratejiler belirlenebilir. Gerektiğinde seçilecek pilot alanlarda yapılacak uygulamalar yanında tüm bu çalışmaların hukuki, teknik, mali ve sosyal açıdan programları geliştirilebilir.

1.14. Kentsel Enerji Planlanması

TEDAŞ 'a ait trafo binalarının yerlerinin tespitinde ve bazı özel bölgelerde havai elektrik hatlarının yer altına alınması gibi konularda TEDAŞ la koordineli bir çalışma gerekmektedir. Mevcut enerji şebekelerinin çoğu havai olduğundan görsel kirliliğin yanı sıra düzensizliğin ve kapsama alanının büyümesinden dolayı her gün yeni ilaveler yapılmakta, mevcut şebeke bunu kaldıramamaktadır ve sonuç olarak ta tehlike ve kesinti gündeme gelmektedir.

1.15. Doğal Gaz 'a Geçişte Yerel Yönetimlere ve Kurumlara Düşen Görevler

Doğal gaz bugün ülkemizde halen 5 kentte (İstanbul, Ankara, Bursa, Eskişehir ve İzmit) konutlarda ve sanayide kullanılmaktadır. Önümüzdeki yıllarda da planlanan yeni yatırımlar sonrasında doğal gaz boru hattı güzergahındaki çok sayıda kentte de kullanıma geçilmesi öngörülmektedir.

İran'dan gelen doğal gazı, Doğubeyazıt-Erzurum-Sivas-Kayseri güzergahından Ankara ve Konya'ya ulaştıran Doğu Anadolu İletim Hattı, Sivas-Malatya ve Malatya-Gaziantep Ana

Boru Hatları ile Gaziantep'e bağlanacak ve Gaziantep'ten İskenderun, Adana ve Mersin'e ulaşacaktır.

Önümüzdeki yıllarda ilimizde de kullanıma geçilmesi planlanan doğal gazın kullanımında ve uygulanmasında olası sorunlar yaşanmaması için ilimizdeki ilgili tüm kurum ve kuruluşların (Valilik, Büyükşehir Belediyesi, Organize Sanayi Bölge Müdürlüğü, Sanayi Odası Ticaret Odası, Üniversite ve TMMOB) hazırlıklı olmaları gerekmektedir. Hatta kurumlar tarafından ortak Doğal Gaz Hazırlık Grubu oluşturulmalı ve doğal gaz kullanılan diğer illerdeki bilgi birikimleri ve deneyimler ilimize aktarılmalı, gerekli çalışmalar ve hazırlıklar organize bir şekilde ortak yürütülmelidir.

Bu bağlamda her kuruma ayrı ayrı ve ortak birçok görevler düşmektedir. Bunların başında Büyükşehir Belediyesi olarak ilimizdeki aşağıda belirlenen hazırlıklara başlanması gerekmektedir.

- Belediye bünyesinde yeteri kadar teknik personel bulundurmak ve teknik personelinin bu konuda ki gerekli eğitimlerini sağlamak.
- Doğal gaz kullanılan diğer illerdeki belediyeler ile sürekli diyalog içerisinde bulunarak gerekli bilgi birikimlerinin ilimize aktarılmasını sağlamak.
- İlimizin kentsel gaz ihtiyacının belirlenmesi için gerekli çalışmalar yapmak.
- Kentsel gaz dağıtım şebekesinin hazırlıklarını yapmak.
- İmar yönetmeliklerinde gerek merkezi ısıtma, gerekse de ferdi ısıtmaya yönelik güvenliği sağlayıcı gerekli düzenlemeleri yapmak.
- Kentle ilgili imar yerleşim bilgilerini sayısal ortama taşımak.
- Doğal gaz ve kullanımı konusunda halkımızın bilinçlendirilmesi için broşür, afiş, kitapçık vb. yayınlar hazırlamak, televizyon ve radyo programları yapmak.

- İlimiz sanayisinin gaz ihtiyacının belirlenmesinde Organize Sanayi Bölge Müdürlüğü'ne destek olmak,

İlimiz ekonomisi ve sanayisine canlılık getirmesi, ilimizin hava ve çevre kirliliğini önlemesi, ısınma ve enerjide kullanım kolaylığı sağlaması, diğer yakıtlara göre ekonomik olması vb. olumlu birçok avantajı ile ilimize gelecek olan doğal gaz, geçiş aşamasında birçok sorunu da, beraberinde getirecektir. Gerek vatandaşlarımızın, gerek sanayicilerimizin, gerekse de kurum ve kuruluşlarımızın doğal gaza hazırlıksız olarak yakalanmaması için bir an önce gerekli çalışmalara başlanılmalıdır.

1.16. Petrol Dolum Tesislerinde yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri

ATAŞ Rafinerisi ile petrolün rafinaj, depolama ve dağıtım işleri ile tanışan Mersin, süreç içinde Akaryakıt ve Gaz dolum tesislerinin de en önemli merkezlerinden biri olmuştur. Türkiye nin 30 milyon ton civarında olan Akaryakıt ihtiyacının 10 milyon ton kadarı Mersin de depolanmakta ve dağıtılmaktadır. Katma değer yaratıp istihdam sağlayan bu sektör, insan sağlığını ve çevreyi tehdit etmemelidir.

ATAŞ yangını ile ortaya çıkan sonuç, bize büyük bir tehdidi göstermiş ve acil önlemlerin alınmasını hatırlatmıştır. Depolama kapasitesinin artacağı gerçeği, bir yandan eskilere ilişkin acil önlemlerin alınmasını uyarırken, yeni alanların planlanmasını da gerekli kılmaktadır.

• Alınması gereken tedbirler [12];

1-Uygun yer temini ve güvenlik önlemleri oluşturulmadan yeni tank çiftlikleri yapımına kesinlikle izin verilmemelidir.

2-Mevcut petrol dolum tesislerinin yasa ve yönetmelikler ve standartlara uygun yapıp yapılmadığı tespit edilmeli ve standartlara uygunluğu sağlanmalıdır.

3-Petrol iletim hatları dağınık ve düzensizlikten kurtarılarak, menfez içerisinden tekniğe ve standartlara uygun olarak geçirilmelidir. Tank çiftlikleri ve akaryakıt iletim hatlar, ilgili standartlara (API, ASTM, TSE, vb) uygun olarak inşaa edilmelidir. Mevcut tank

çiftliklerindeki standart dışı hususlar düzeltilmeli, boru hatlarının ve Tank Eteklerinin periyodik korozyon denetimleri yapılmalıdır.

4- Karadan petrol taşıması yapan tankerlerin yıkanması ile ortaya çıkan atık sular ve petrol iletim hatlarında bekletilen suların petrol atıklarından arıtıldıktan sonra kanalizasyona veya alıcı ortama verilmelidir. Arıtma tesisleri ve gerekli tedbirleri olmayan işletmelerin çalışmalarına izin verilmemelidir.

5-Kaçak ve olabilecek kazalara karşı denizde bulunan deniz hatları ile ilgili dubalar gruplandırılarak, etrafı yüzer yağ tutucu bariyerlerle çevrilmeli ve gereken fiziki mesnetlerle sabitlenmelidir. Tesisler, karaya/denize yağ dökülmesiyle mücadele ekipleri kurmalı ve gerekli eğitimleri almalıdır.

6-Kirlenmiş olan yer altı suları tekniğine uygun olarak arıtılmalı ve tekrar yer altı su kaynaklarına dönüşümü sağlanmalıdır.

7-Sayıları giderek artan akaryakıt tankerleri şehir içi trafiğini olumsuz etkilemektedir. Karayolu ve otobana yeni bağlantı yolları planlanarak yapılmalıdır. Tüm Tanker Şoförlerine, Teknik Emniyet Eğitiminin verilmesi ve sertifika almaları sağlanmalıdır. Tanker güzergahlarında yanıcı, parlayıcı faaliyetlerde bulunan iş yerlerinde (kaynakçı, egzozcu vb.) gerekli tedbirlerin alınması sağlanmalı ve denetimler arttırılmalıdır.

8-Tüm tesislerde 4857 sayılı yasaya uygun olarak, İş Güvenliği Uzmanı istihdam edilmelidir. Personelle iş güvenliği, yağ dökülme, yangın eğitimi sıklığı arttırılarak verilmelidir.

9-Tank seddeleri (dayk) kapasiteleri mevcut Parpat tüzüğüne uygun olmalıdır.

10- 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanununa göre 3. şahıslara verilen zarar ve ziyan tazmin ettirilmelidir.

11-ATAŞ rafinerisinin batısında yer alan ve mevcut 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planlarında Serbest Bölge 2. Etap 'ı olarak işaretli alan; 1999 yılında Bakanlar Kurulu Kararı ile iptal edilmiş ve halen bu alan imar planlarında fonksiyonsuz olarak görülmektedir.

Yaklaşık 100 hektarlık bu alanda yapılacak İmar Planı çalışmalarında bu bölgede yapılaşma yasağı getirilmeli; mevcut tesisler ile Karaduvar mahallesi arasında gerekli standartlarda tampon oluşturulmalıdır. Tarım amaçlı kullanıma açık bu alan ile Karaduvar mahallesi de ilişkilendirilerek gerekli revizyon plan kararları ile bölge güvenli hale getirilmelidir [12].

1.17. LPG Tüketim, Taşıma ve Depolanmasında Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Mersin'de binalarda(işyerleri,konutlar), Makine Mühendisliği açısından, yapılan risk analizlerinde, korsan tüpgazlar, ruhsatsız Otogaz istasyonları, ruhsatlarına işlenmemiş LPG 'li araçlar, Lunapark, fuar ve çocuk bahçelerinde ki mekanik ve elektronik tesisatlar ve bakımsız/arızalı asansörler, önemli risk alanları olarak saptanmıştır.

Toplu insan ölüm ve yaralanmaları açısından LPG tüketimi, taşıma ve depolanması açısından en önemli risk alanları oluşturmaktadır. Başta yerel yönetimler olmak üzere, bu konuyla ilgili tüm kuruluşların aşağıda ki önerilerin dikkate alınması hususunda gereğini yapması en öncelikli bir yurttaşlık ve insanlık görevi olduğunu düşünülmektedir.

Mersin İl Sanayi Müdürlüğü ile birlikte denetimleri artırarak, gövde kabartması olmayan korsan tüplerin kullanımı önlenmelidir.

12.02.2002 tarih ve 24669 sayılı resmi Gazetede yayınlanan “Motorlu taşıtlar için LPG ikmal istasyonlarının kuruluş, denetim, emniyet ve ruhsatlandırma işlemlerine” ilişkin yönetmelik gereği, Otogaz istasyonlarının denetimi sağlanmalıdır.

- a) Valilik Makamı
- b) Büyükşehir Belediye Başkanlığı
- c) İl Sanayi Müdürlüğü İle birlikte denetimler arttırılmalıdır.

Ruhsatsız Otogaz istasyonlarını saptamak için, denetimler arttırılmalı ve ruhsat işlemleri için gerekli hususlar tamamlanmalıdır.

Otogaz denetimleri için;

Bu tesisler işletme ruhsatı almadan önce mühendislik standartlarına uygun uzman mühendislerce denetlenmelidir.

Bütün firmalar risk analizleri yapmalı ve görülen eksiklikleri en kısa zamanda gidermelidir.

Bu firmalar iş emniyeti, sağlığı ve çevre konularında emniyetli faaliyetlerde bulunabilmeleri için mutlaka uzman personel istihdam etmelidir.

Bu tesislerin denetiminde iş emniyeti iyileştirici eylem planları, acil durum ve eğitim planlarının gerçekleştirme düzeyleri sorgulanmalıdır.

Her türlü patlayıcı, parlayıcı madde taşıyan ve denetimsiz olan karayolu tankerlerinin Makine Mühendisler Odası gibi tarafsız bağımsız kuruluşlarca periyodik olarak denetlenmesi gerekmektedir. Ayrıca, tanker sürücülerinin eğitilmesi ve sertifikalandırılması zorunlu olmalıdır.

İşletmeciler acil durum ekipleri örgütlenmeli eğitim almaları sağlanmalıdır, dolayısıyla insanın, doğanın, ekonominin ve kültür varlıklarının korunmasına yardımcı olunmalıdır.

Bu tesislerde çalışanlarının hakları korunmalı, gözetilmeli, çalışma yaşları ve yeterlilikleri en iyi şekilde desteklenmeli, iş kazalarının nedenleri ve sonuçları doğru bir şekilde desteklenmeli, iş kazalarının nedenleri ve sonuçları doğru bir şekilde anlatılıp anlatılmadığına bakılmalıdır.

LPG ikmal istasyonlarında sorumlu müdürlük görevi üstlenen mühendisler meslek odaları tarafından eğitilmeli ve sertifikalandırılmalıdır. Sertifikası olmayan mühendislerin çalışması engellenmelidir.

Ülkemizde ve kentimizde LPG dönüşümlü araç kullanımının bir dönem hızla yaygınlaşması, ancak sonradan cazip olmaktan çıkması nedeniyle araç ruhsatlarına kaydedilmemiş ve gerekli teknik kontrolleri yapılmamış LPG dönüşümlü bir çok aracın, trafikte dolaştığı gözlenmektedir.

Öte yandan LPG dönüşümlü araçların dolun tanklarının istenilen teknik standartlarda yapılmış olsa bile her on yılda bir değiştirilmesi gerekmektedir. Ruhsatına işlenmemiş LPG dönüşümlü araçların bunu önümüzde ki yıllarda yaptıracağı kuşkuludur. Bu anlamda konuyla

ilgili tüm yerel ve merkezi idaredeki yöneticilerin, LPG dönüşümlü araçların standartlara uygun hale gelmesi ve ruhsatlarına işlenmesi konusunda bu konuda önlem almaları (özellikle trafik/ruhsat denetimlerinin yapılması) gerekmektedir. Aksi halde olası kazalarda toplu ölümler yaşanması mümkündür.

1.18. Site ve Binaların Ortak Kullanım Alanları Tesisat ve Sistemlerinde Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Site ve binalarda en önemli risk alanlarından biri halen asansörler olarak gündemdeki yerini korumaktadır. 15.02.2003 tarih ve 25021 sayılı asansör yönetmeliğinin 24. maddesine göre belediye sınırları içindeki asansörlerin, yıllık periyodik kontrollerinin yaptırılması sorumluluğu ve yetkisi belediyeler verilmiştir.

Öte yandan asansörlerin periyodik bakım ve kontrolünün Sanayi ve Ticaret Bakanlığının 1995 yılı, 22495 sayılı asansör yönetmeliğine göre gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

2003 yılı başlarında yaşanan ölümcül bir kaza nedeniyle yapılan protokol sonucunda, Makine ve Elektrik Mühendisleri Odaları Mersin Şubeleri tarafından yaklaşık 2020 asansörün kontrolü yapılmış ve bu kontroller neticesinde %98 oranında eksiklik tespit edilmiştir. Diğer bir deyişle eksiği bulunmayıp çalışmasında sakınca olmayan asansörün sayısı sadece 46 adettir. Bu nedenle asansörlerin periyodik kontrollerinin devam etmesi için yeni dönemde Yenişehir, Akdeniz, Toroslar Belediyeleri gibi diğer tüm belediyelerinde, önümüzde ki dönemlerde de Makine ve Elektrik Mühendisleri Odaları ile protokol yapmalarının gerekli olduğunu yapılan denetimler ortaya koymuştur. Bunun yanı sıra geçen dönemde Yenişehir Belediyesinde, çeşitli nedenlerle ruhsat alamayan yapıların % 10'unda asansör kontrolü yapılmadığı gözlenmiştir.

Hayati önem taşıyan asansörlerin ruhsat aşamasında kabulü ve kontrolü için yönetmeliğe göre belediyeler de bu konularda uzman Makine Mühendisi ve Elektrik mühendisi istihdam edilmesi gerekmektedir. Şu anda hiçbir ilçe belediyesinde salt bu konular için görevlendirilmiş uzman Makine ve Elektrik Mühendisi bulunmamaktadır.

Öte yandan yıllardır elemen eksikliği nedeniyle ilk kabul kontrolü ve periyodik denetimi yapılamamış binlerce asansörün kısa sürede periyodik kontrolünün yapılması belediyelerin deneyin ve personel açısından kapasitesini aşabilecek boyuttadır. Öte yandan bu konularda Makine ve Elektrik Mühendisliği Odalarına üye sertifikalı yeterli sayıda uzman mühendis

vardır ve kısa süre içinde ekipler halinde kontrollerin tamamlanması mümkündür. Böylelikle uzun yıllar içinde denetimsizlik nedeniyle oluşan bu eksikliğin ilgili odalarla yapılacak protokol ve işbirliği sonucunda en kısa sürede giderilmesi halinde ilimizde yaşayan yurttaşlarımızın asansörlerde ki can ve mal güvenliği açısından daha iyi bir düzeye ulaşacaklardır.

Öte yandan 15.02.2003 tarihli Resmi Gazetede “Asansörlerde CE işareti (AB Direktif ve revizyon nosu 95/16/EC) uygulamalarının 15/08/2004 tarihinden itibaren zorunlu olarak uygulanacak olması nedeniyle bu konuda yerel yönetimlerle ilgili Oda’ ların işbirliği yapmaları yeni uygulama konusunda birlikte hareket etmelerinin toplumsal yararı açısından önemi büyüktür. Binaların yapımında teknik ilgili meslek odalarının katılımıyla yürütülen “Teknik Uygulama Sorumluluğu”, kısaltılmış adıyla TUS uygulamasının ilimizdeki tüm belediyelerce yaygınlaştırılması binaların yapım aşamasında ve sonrasında güvenlik ve kalite açısından önemli ve gereklidir.

1.19. İş Güvenliği ve Acil Hallerde Yerel Yönetimlere Düşen Görevler ve Öneriler

Yerel Yönetimlerin yetki alanında bulunan kamu ve özel işyerlerinde, en son mevzuata uygun olarak İş Güvenliği Yasalarına uyulması teşvik edici önlemler alınmalıdır.

İtfaiye birimlerinde, yüksek binalarda ki yangınlarla mücadele için teleskopik kuleli arasözlerin sayıları, donanımları ve kapasiteleri artırılmalıdır.

Olası bina göçüklerinden insanları kurtarmak için mevcut ekiplerin sayıları ve donanımları arttırılmalı ve eğitim düzeyleri geliştirilmelidir. Lunapark, çocuk parkları ve fuar alanları gibi toplu eğlence tesis ve yerlerinin gerek inşaat/montaj, gerekse daha sonraki dönemlerinde periyodik olarak mekanik ve elektrik tesisat ve donanımlarının yeterliliği/güvenliği içinde, bu tesislerin bakım ve işletmesinde uzman mühendisler sorumluluk ve yetkisi aranmalı ve ilgili meslek odaları tarafından periyodik olarak kontrol edilerek denetlenmelidir.

1.20. Yerel Gıda Sektörünün Planlanması ve Denetlenmesi

Türkiye'nin ihracata dayalı büyüyen sektörlerine başlıca örneklerden birini oluşturan gıda sanayii, imalat sanayii üretimi içerisinde ortalama %17, ihracatta ise ortalama %11'lik pay almaktadır. Özellikle 1980'li yılların ikinci yarısından itibaren ihracat pazarları genişlemeye başlayan, yeni ve modern yatırımlar gerçekleştirilen gıda sanayii üretiminin son on yıllık

büyüme oranı ortalama %3,4 olarak gerçekleşmiştir. Buna karşılık sektörün ihracat büyümesi yine son on yılda ortalama %7,7 olmuştur.

Bu gelişime paralel olarak kentimizde de gıda sanayii büyük öneme sahip olmuş ve sürekli gelişme içerisine girmiştir. Küçük işletme sayısının fazlalığı ve dağınık yapısı, kayıt dışılığa ve modern işletmelerle haksız rekabete neden olurken tüketici sağlığına uygun koşullarda ve uygun kalitede üretimi sektöre uğratmaktadır. Kamu denetim hizmetlerinin yeterli seviyede bulunmaması ve uzun yıllardır yaşanan yetki dağınıklığı gıda güvenirliliğini olumsuz etkilemektedir.

Bu nedenlerden dolayı yerel yönetimlere ruhsat aşamasında büyük sorumluluklar düşmektedir. Yani bir gıda işletmesinin çalışmaya başlaması için ilk olarak bağlı bulunduğu Belediyeden ruhsat almak zorundadır. Bu aşamada Belediyelerde gıda ile ilgili teknik elemanın olmaması nedeniyle bu kontroller sağlıklı yapılamamaktadır. Ayrıca aynı sorun denetimler sırasında da yaşanmaktadır. Çünkü Belediyenin görevi ruhsat aşamasından sonra da devam etmektedir. Belediyelerin görevi vatandaşlarına sağlıklı ve kaliteli gıda sunulup sunulmadığının kontrol edilmesi ve ortaya çıkabilecek riskleri ortadan kaldırmak ve önlemektir.

Belediyelerin üstüne düşen bir başka vazife ise sınırları içerisindeki ruhsatsız ve üretim izinsiz işletmeleri tespit etmek ve bu işletmeleri ruhsat almaya zorlamak olmalıdır. Böylece ruhsatlı ve üretim izinli işletmeler ile rekabet eden bu tür merdiven altı işletmeler engellenmiş olacak ve daha kaliteli ve sağlıklı gıdalar tüketilecektir. Aynı zamanda bu uygulama üretim izinli işletmeler ile merdiven altı işletmeler arası haksız rekabeti de ortadan kaldıracak ve kayıt dışı ekonomiyi engelleyecektir. Böylece kurallara uygun üretim yapan firmalar daha da güçlenecek ve daha fazla istihdama neden olabileceklerdir.

2. SONUÇLAR ve DEĞERLENDİRME

Mersinde yoğun göçten kaynaklanan hızlı nüfus artışı, kentsel gelişmeyi olumsuz yönde etkilemeye devam etmektedir. Bu durum kente uyum, istihdam, sosyal hizmetin yanı sıra kentsel planlama, alt yapı ve çevre sorunlarının giderek ağırlaşmasına yol açmaktadır.

Mersin ve yakın çevresinde bulunan narenciye bahçeleri ve seralar yerini çok katlı beton yığınlara terk etmiştir. Yılda dört mevsim ürün alınabilen tarım toprakları hızlı bir şekilde yok olmaktadır. Mersinden Antalya'ya uzanan sahil bandında yılda iki ile üç ay oturlan ülkenin barınma ihtiyacına hiçbir katkısı bulunmayan ikinci konutlar (yazlık siteler) büyük bir atıl yatırım olarak yer almaktadır. Adana'dan Mersin'e kadar olan bölgede ise büyük ve küçük bir çok sanayi tesisi kurulmuştur.

Mersin'de İmar, sanayi ve tarımla ilgili geleceğe yönelik planlama olmadığından sahil bölgesi, yerleşim alanları ve tarım arazileri amaca yönelik kullanılmamıştır. Mersin tüm bu girdilerle elde edeceği büyük bir yatırımı kaybetmektedir.

Aşırı yapılaşma nedeni ile doğal kaynaklar, çevre ve kültürel değerler ile kentin tarihsel ve kültürel dokusu gerek kentliler gerekse turizm sektörü için yeterince korunamamıştır.

Ayrıca yerel yönetimler bu yapılaşma sonucunda oluşan hizmet maliyeti ve alt yapıyı sağlayabilmekten çok uzaktır. Bu bölgede belediyelerin çoğunluğu su, kanalizasyon, atıksu arıtma tesisi ve çöp toplama gibi hizmetler konusunda mevcut durumun gereksinimlerini karşılayabilecek düzeyde değildir. Bu alt yapı eksiklikleri artık gözle görülen bir şekilde toprak, su ve deniz kirliliği olarak ortaya çıkmıştır.

Kentlerin, uzaktan bakıldıklarında tanınmalarını, hafızalarda yer etmelerini sağlayan kendilerine özgün karakteristik simgeleri vardır. Kimilerinin dinsel yapılarıdır perspektife giren, kimilerinin anıtlarıdır, konut sistemidir bazen de doğa ile çizdiği ahenkli uyumdur. Mersin'in silüetinde son yıllarda çarpık yapılaşma, yağmalanan sahiller, yeşil görünmeyen beton yapılar yer almaktadır. Kent ekolojinin kendisine sağladığı avantajlara rağmen yeşil alan ve diğer rekreasyon alanları yönünden çok ciddi bir yetersizlik içerisindedir.

Kuşkusuz, bu sorunlara çeşitli ölçeklerde daha detaylı ya da daha geniş anlamda yenileri eklenebilecektir. Ancak, burada önemli olan hangi yaklaşımla ve stratejiyle bu sorunlara çözüm bulunabileceğidir. Bu sorunları, salt Mersin kentine yönelik politikalar geliştirerek çözmek mümkün görünmemektedir. Çözüme yönelik stratejilerin çözümü ancak bölgesel ölçekte politikaların sektörler bazında oluşturulması, sorun odaklarının belirlenmesi ve çözümlerin ortaklaşa geliştirilmesi ile olanaklı olacaktır. Bu anlamda, bölgede ki sektörel sorunların açık ve net bir şekilde tartışılması ve ortaya konması planlama sürecinde tüm aktörlerin katılımını sağlayacak bir yaklaşımın geliştirilmesinde büyük önem kazanmaktadır.

Çözüme yönelik stratejilerin farklı sorunların bir arada çözümüne olanak vermesi sağlanmalıdır. Diğer bir deyişle, bölgesel ölçekte, bir vizyon dahilinde önceliklerin belirlenmesi ve birbiriyle etkileşim dahilinde çalışacak alt sistemlerin bütünlüğünün sağlanması gereklidir. Bu bağlamda:

- bölgesel anlamda vizyon geliştirme
- sorunların olanakların tespiti, belirlenmesi,
- bölgesel ölçekte genel stratejilerin belirlenmesi
- bölge içinde alt bölgelerin oluşturulması
- her alt bölge için üst stratejiler çerçevesinde politikalar geliştirilmesi
- bu politikalar çerçevesinde katılımcı bir kentsel yönetim ile stratejilerin yaşama geçirilmesi

sağlanmalıdır. Alt bölgelerin her birinde belirlenecek yöntemler ve politikalar dahilinde alt ölçek sorunların çözümüne yönelik, kentlerin yaşamına yeni değerler katabilecek yenilikçi ve Mersin'e özgü planlama yaklaşımları geliştirilmesi gereklidir.

Bir kent bütünsel anlamda bir organizma gibidir. Bu organizmanın sağlıklı çalışabilmesi, yaşayabilmesi, gelişebilmesi için kendisini oluşturan parçacıkların bir uyum içinde olmaları, etkileşmelerini kentin kendi dinamiklerinin oluşturduğu sürdürülebilir kalkınma modeli içerisinde sağlıklı geliştirilebilmesi gerekir. Mersin kentinin bugünkü birbirinden kopuk, bağımsız ve koordinasyonsuz yapılanması bütüncül bir bakış bütüncül bir model gerçekleşmesine engeldir. Bu nedenle Mersin'in kent bütünselliği kavramı gözetilerek yakın çevresi ile yeniden kurgulanması gereklidir. Kentin fiziki olarak içerisinde yer alan ama bağımsız ve denetimden yoksun yerel yönetimlerinin geliştirecekleri planlama kararları kent

parçacıkları arasındaki karşılıklı etkileşimleri nedeni ile yetersiz kalacak ve başarısız olacaktır. Diğer bir deyişle yapılan mikro planlama çalışmaları makyaj olmaktan öteye gidemeyecektir. Bu nedenle kentin metropoliten alan kavramı içerisinde değerlendirilerek, bütüncül bir planlama kavram ile kalkınma modellerini hazırlaması kaçınılmazdır. Daha somut bir değerlendirme ile Mersin kentinin metropoliten alanı içerisinde yer alan bütünsel bir bakışla fonksiyonlarını oluşturan bölgelerin bir araya getirilerek koordinasyonunun sağlanması ve bütünsel bir idari yapılanmaya gidilmesi gereklidir. Bu anlamda birleştirilen ve sürdürülebilir kalkınma modeli kavramı altında yeniden organize edilen bu yerleşimlerin metropoliten kent kavramı altında yeniden planlanması gerekmektedir [11].

Mersin Büyükşehir belediyesi çevresindeki belde ve köylerin kent merkezi ile organik bağları olmasına karşın, ortak bir plan disiplini altına alınmamış olması kent gelişiminin planlanması açısından önemli bir sakınca oluşturmaktadır.

Mersin Büyükşehir belediyesi alt kademe belediyeleri ile yakın çevresindeki belediyelerin kentsel gelişiminin bir bütün halinde ele alınması ve o bölgenin alt yapısının havza planlaması çerçevesinde birlikte planlanması sağlıklı bir kentleşme için zorunlu hale gelmiştir.

Oluşturulan metropoliten alanın mevcut veriler derlenerek ülke planının ve ülke planının bölgeye verdiği rollere göre oluşan bölge planının verileri de gözönüne alınarak yeni ve bütüncül nitelikli bir kalkınma planı oluşturulmalıdır. Metropoliten alan içerisinde bölge planının kente verdiği rollere uygun olarak tarım, sanayii, hizmet gibi üretime yönelik fonksiyonların yer seçimleri rasyonel olarak değerlendirilmeli, belirlenmeli ve plan hedeflerinden sapılmaması için katı davranılmalıdır. Kentin ekonomik girdilerinin biçimi, şekli, niteliği ve bölgenin, ülkenin ekonomik argümanları içerisindeki rolleri değerlendirilerek kaynak aktarılacak ve geliştirilecek sektörler belirlenmelidir. Bu anlamda örneğin kentin ulusal ölçekteki sanayi yatırımlarının, yan sanayilerinin geliştirilmesi hedeflenmelidir. Büyük ölçekli sanayi yatırımlarının yanısıra yine büyük ve orta ölçekli sanayi yatırımlarının kente çekilebilmesi için çalışmalar yapılmalı, teşvik edilmeli ve desteklenmelidir. Unutulmamalıdır ki, kenti içerisindeki az da olsa sermaye gerek ülke şartlarından, gerekse bölgenin heyecan verememesinde dolayı reel sektörde değil, finans sektöründe değerlendirilmektedir. Ancak önümüzdeki dönemde Türkiye'nin ekonomik yapılanmasında finans sektöründen, reel sektöre kaynak aktarımının üzerindeki son engellerin de kalkacağı ve akışın hızlanacağı düşünülürse, Mersin'de de benzer şekilde üretime yönelik kaynak aktarımı olacağı açıktır. Bu nedenle bu

duruma hazır olabilmek için, yer seçimi yapılmış sanayii bölgelerinin altyapılarının hazırlanması yeni sanayii bölgelerinin oluşturulması ve yatırımcıların bölgeye çekilmesi için çalışmalar yapılması zorunludur [11].

Yine kentin önemli ekonomik girdilerinden olan hizmet sektörü içerisindeki ithalat-ihracat ve nakliye-gemicilik gibi iş alanlarının geliştirilmesine ve çeşitlendirilmesine yönelik açılımların hazırlanması gerekmektedir. Gerek İç Anadolu'nun gerekse Güneydoğu Anadolu'nun dışarıya açılan kapısı durumundaki Mersin'in serbest bölgesinin ve limanının bugünkü atıl ve düşük kapasite kullanımlı durumunun düzeltilmesi gerektiği açıktır [11].

Kentin üçüncü ve bir zamanlar birinci ekonomik girdisi olan tarım sektörü üzerine is katı bir planlama gereksinimi vardır. Ülkenin tarımsal üretim gereksinimleri de göz önüne alınarak kent ve yakın çevresi ölçeğinde ekim planlaması yapılmalıdır. Ülke talebine uygun olarak üretim tarzı olabilmesi için, açık ve net bir şekilde planlama yapılmalıdır. Her arazinin ekonomik değerlendirilmesi yapılarak uygun ürünün gerektiği kadar üretilmesine yönelik çalışmalar yapılmalı ve zorunluluk getirilmelidir. Tarımsal üretimde verimin artırılabilmesi için ilgili kurumlar ile teknik meslek odaları etkin kılınmalıdır. Ama bunlar kadar önemli olan da tarım arazilerinin yapılacak olan metropoliten alan planlaması içerisinde titizlikle korunmasıdır. Bir diğer önemli konu da tarımsal üretimin doğru değerlendirilmesi için önlemler alınması gerekliliğidir. Bu nedenle tarımsal üretici birliklerinin doğru ve üretici lehine çalışabilmesi sağlanmalıdır [11].

İl içerisinde yapılacak her türlü yatırım için bir sorgulamanın yapılması, metropoliten plan kavramı ve sürdürülebilir kalkınma projesi ilkesi gözetilerek süzgeçten geçirilmelidir. Ülke planına dayanan büyüme projeleri, bölgesel rol dağılımı içerisinde değerlendirilmeli ve gerek ülkenin, gerekse bölgenin kaynaklarının hatalı ve gereksiz aktarımlarla israf edilmelerinin önüne geçilmelidir [11].

Son yıllarda ülkemizde yaşanan depremler, sel felaketler, çığ-erozyon, kentsel altyapı eksikliği, yanlış yerleşme kararları, altyapıya, kentsel çevreye ve kentlilere büyük zarar vermiştir. Tüm bu felaketler, yerleşim kararlarındaki ve planlamadaki tesadüfiliğin, sorumsuzluğun ve başıboşluğun daha da önemlisi bilimsel ve kurumsal çalışma eksikliğinin göstergeleridir. Tüm bunların sonucunda, meslek odalarının ve diğer toplum katmanlarının karar süreçlerinde etkili ve yetkili yer almaları; katılımın ve mesleki denetimin işlerlik

kazanarak doğal ve kültürel koruma politikalarının yasal ve hukuksal altyapısının oluşumunda etkili olmasının sağlanması ertelenemez bir sorumluluk halini almıştır.

Mersin doğal, tarihi ve kültürel zenginlikler açısından önemli bir kenttir. Doğru ve sürdürülebilir bir planlama ile kentimiz hem turizm, hem tarım, hem sanayi kenti olabilecek yapı ve konumdadır. Mersin de yaşayanlar ve Mersin'i yönetenler kentin sorunlarının tespiti ve çözümü için güç birliği oluşturmalıdır. Bu noktadan hareketle yapılacak toplantıların, alınacak kararların ve kentte uygulamaya konulacak projelerin ortak ve çoklu katılımı ile oluşmasının amaca ulaşmada atılmış çok önemli bir adım olacağına inanıyoruz.

TMMOB Mersin İl Koordinasyon Kurulu olarak, kentimizin sorunlarının çözümü konusunda valiliğimiz ve belediyelerimizle işbirliğinde çalışmalar yapmaya hazır olduğumuzu belirtiriz.

Saygılarımızla

TMMOB Mersin İl Koordinasyon Kurulu

KAYNAKLAR

- 1) T.C. İçel Valililiği İl Çevre Müdürlüğü, 2000, “İçel İli Çevre Durum Raporu”, 170s, Mersin.
- 2) Türkiye Çevre Vakfı Türk Çevre Mevzuatı Cilt I-II, 1999, “Katı Atıkların Kontrol Yönetmeliği”, ss855-878.
- 3) Türkiye Çevre Vakfı Türk Çevre Mevzuatı Cilt I-II, 1999, “Hava Kalitesinin Korunması Yönetmeliği”, ss662-743.
- 4) Türkiye Çevre Vakfı Türk Çevre Mevzuatı Cilt I-II, 1999, “Gürültü Kontrol Yönetmeliği”, ss743-764.
- 5) Yerel gündem 21 kent konseyi çevre komisyonu “katı atık projesi”
- 6) “Mersin katı atık sorununa TMMOB İçel İl koordinasyon kurulunun yaklaşımı” konulu rapor
- 7) Mersinde (Aralık 2001) meydana gelen sel felaketi hakkında TMMOB İçel İl Koordinasyon Kurulu Raporu
- 8) TMMOB Makine Mühendisleri Odası, “1. ve 2. Doğal gaz ve Enerji Yönetimi Kongre ve Sergisi Bildiriler Kitabı”,
- 9) TMMOB Makine Mühendisleri Odası Mersin Şubesi, “3. Dönem Çalışma Raporu”,
- 10) Yılmaz, İ., 2002, “Deprem ve Sel Sorunlarına Kalıcı Çözüm”.
- 11) Konak, S., “Mersin’de Konut Yapımı Yasaklanmalıdır”, Mimarlar Odası Mersin Şubesi Çalışma Raporu, s14-18, Mersin.
- 12) TMMOB Mersin İl Koordinasyon Kurulu, Haziran 2004, “Mersin Merkez Karaduvar Mahallesi Yaşanan Petrol Kirliliği ile İlgili Araştırma ve Değerlendirme Raporu”, Mersin.